

Namnkristendom i sifferbelysning

På grundval av ett stort antal opinionsundersökningar har pastor Ingmar Stoltz utarbetat en skrift om svenska folkets religiösa föreställningar och beteende (Folkets röst om kristendom och kyrka, Svenska Diakonistyrelsens förlag, pris 3: 50). Några överraskande resultat redovisas inte, men skriften har intresse både genom sin utförliga framställning av fakta och sina i huvudsak välbalanserade och objektiva kommentarer. Den bild som möter av folkets ställning till religionen är av allt att döma riktig, men den kan rimligen inte av någon anses tilltalande. Namnkristendomen framträder här i siffrornas ljus. Man säger sig tro på Gud och respektera kristendomen, men hos det stora flertalet är det tydligen fråga om vanemässiga uttrycksätt, inte om en vital och verksam kraft. Att situationen i stort sett är likartad i England framgår av den skrift Mass-Observation för någon tid sedan utgav (Puzzled people). Andlig sjöhet, en oreflekterad "tredje ståndpunkt" mellan förnekelse och religiositet dominerar.

Detta förhållande klarlägges på en rad skilda sätt: genom svaren på de egentliga trosfrågorna likaväl som genom svaren på de frågor som gäller den allmänna inställningen till kristendomen och de personliga vanorna på det religiösa området. Trosfrågorna har alltför litet beaktats. Emellertid erinras om att 80 procent av de tillfrågade säger sig tro på Gud i största allmänhet; vad de menar med Gud och vad de tror att Gud gör får man inte reda på, och denna procentsiffra är därför föga upplysningsvärd. Att de 80 procenten inte alla är kristna — såvida man vill se kristendomen som något annat än allmän religiositet — framgår redan därav att blott 50 procent tror på ett liv efter detta. Ungefär 40 procent av dem som tror på Gud förkastar alltså den för kristendomen centrala fö-

reställningen om fortlevande efter döden. Hur folk ställer sig till andra för kristendomen väsentliga dogmer får man inte reda på. Men på i denna tidning publicerade opinionsundersökningar (om tron på Kristus uppståndelse och arvsyndens) är det i varje fall tillåtet att bygga slutsatsen att endast en minoritet tror på det dogmsystem som i statens regi år efter år, dag efter dag förkunnas i bekännelseskriter, skolor och kyrkor. Den svenska kyrkans tro — en relativt fixerad och komplicerad tro — är efter all sannolikhet inte ens i sina huvuddrag känd för majoriteten av det svenska folket.

En lika god belysning av läget ges genom andra frågegrupper. Någon utbredd fientlighet mot kristendomen finns inte. En stor majoritet, 72 procent, vill ha kristendomsundervisning i skolorna, och blott 5 procent ställer sig bestämt avvisande till denna undervisning. Den positiva inställningen motiveras i regel inte med religiösa synpunkter, utan med hänvisning till att kristendomen är nyttig för moralen eller liknande. Blott omkring en tiondel av de tillfrågade säger sig ämna utträda ur statskyrkan, om möjlighet beredes till dylikt utträde utan övergång till annat samfund. De religiösa handlingsmönstren följs i vissa traditionellt viktiga punkter av ett överväldigande flertal. Utan diskussion döper och konfirmerar man sina barn; som skäl anges oftast att "det brukas så" eller något dylikt.

Nu nämnda ställningstaganden kan, om också med stora reservationer, betecknas som positiva. Men svaren på andra frågor visar en väldig motsättning mellan allmänföreställningarna och högtidsbruket å ena sidan, vardagens liv å den andra. Blott några få procent av dessa människor som håller på kristendomsundervisning och statskyrka går med någon

regelbundenhet i kyrkan. Det stora flertalet läser inte bibeln, ber inte och går naturligtvis aldrig till nattvarden. De tycker kristendomen är förträfflig, men har aldrig att göra med den utom vid några högtidliga tillfällen — dop, konfirmation, giftermål och begravning. Man ägnar religionen några få korta ceremonier i sitt liv, ingenting annat.

Härtill kommer att den mera aktiva religiositeten främst är förankrad hos grupper som av olika skäl representerar vad man kan kalla ett äldre utvecklingsstadium. Det är främst hos lantbefolkningen och bland kvinnorna som den formellt härskande åskådningen med dess av staten underhållna propagandaapparat ännu har ivriga anhängare.

Från en viktig synpunkt kan sägas att statskyrkan och de religiösa rörelserna i Sverige fått det folk som de förtjänar. I allt högre grad har kristendomen kommit att försvaras med pragmatiska skäl, som en moralisk stimulans, inte som ett system av sanningar. På den punkten synes man ha varit framgångsrik. Svenska folket tycker att kristendomen är bra — för andra. Vad som lever kvar hos de flesta är vana och aktning, men inte tro.

Den glädje som inom vissa religiöst positiva kretsar yppats inför denna undersökning visar antingen en märklig anspråkslöshet eller brist på intresse för det väsentliga. Hur lågt kraven på sina håll sjunkit framgår av att en tidning i undersökningen ser ett bevis på att avkristning inte föreligger — den lägger till de kostliga orden att "flertalets enkla trosföreställningar kanske mest är ett resultat av uppfostran och undervisning". Det bör klart erkännas att alla kristna inte är nöjda med denna namnkristendom. Professor Westin har i Svenska Morgonbladet givit en riktig och ärlig karaktäristik.